

رابطه‌ی تاب‌آوری و سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز

محمد رضا حیدری ممقانی: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

محمد حسین پور*: دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

چکیده: هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی تاب‌آوری و سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۸ بود. پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی توصیفی مقطعی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری مورد بررسی کلیه دانشجویان دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور بود که در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ مشغول به تحصیل بودند. تعداد کل دانشجویان رشته‌ی پزشکی ۱۷۸۵ نفر بود که بر اساس فرمول کوکران ۳۱۶ نفر به عنوان حجم نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش عبارت بود از پرسش‌نامه تاب‌آوری تحصیلی ساموئلز (۲۰۰۴)، مقیاس سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) و از معدل ترمی دانشجویان به عنوان معیاری برای موفقیت تحصیلی استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل از همبستگی پیرسون و از نرم‌افزار SPSS نسخه بیست‌وچهارم استفاده شد. مقدار معناداری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد، تاب‌آوری تحصیلی با موفقیت تحصیلی، سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی، تاب‌آوری تحصیلی از نظر مهارت ارتباطی، جهت‌گیری و مسأله‌محوری با موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز رابطه دارد.

واژگان کلیدی: تاب‌آوری، سرزندگی تحصیلی و موفقیت تحصیلی.

***نویسنده‌ی مسؤول:** دانشیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.

Email: hosseinpour6@yahoo.com

مقدمه

از آنجا که نیروی انسانی، ارزنده ترین سرمایه‌ی هر کشور است، پیشرفت و بالندگی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی کشورها در گرو تربیت نیروی متخصص، رشد علمی و افزایش سطح آگاهی افراد آن جامعه خواهد بود، رسالت اصلی نظام‌های آموزشی، تربیت نیروی انسانی لازم برای این رشد و پیشرفت به شمار می‌رود و دانشگاه به عنوان مهم‌ترین پایگاه علمی مرکز پرورش نیروی متخصص، آگاه و باتجربه، نقش بسیار مهمی در این میان ایفا می‌کند. تحصیل در دانشگاه برای تعدادی از دانشجویان اعم از دختران و پسران همراه با نگرانی و فشار است (امینی و همکاران، ۱۳۹۶).

یکی از مسائل و مشکلات اساسی زندگی تحصیلی افراد و نظام آموزشی هر کشور، مسأله افت تحصیلی دانشجویان آن کشور است. در مقابل افت تحصیلی، موفقیت تحصیلی مطرح است. عوامل مختلفی بر موفقیت تحصیلی افراد تأثیر می‌گذارند که متخصصان تعلیم و تربیت آن‌ها را به چهار دسته عوامل: فردی، آموزشی، خانوادگی و اجتماعی تقسیم کرده‌اند. در حقیقت موفقیت تحصیلی به عنوان متغیر وابسته تحت تأثیر یک عامل نیست، بلکه عوامل متعددی بر روی آن تأثیر دارند (اکبری لاکه و همکاران، ۱۳۹۶) واقعیت آن است که این عوامل و متغیرها چنان در هم تنیده‌اند و با یکدیگر کنش متقابل دارند که تعیین نقش و سهم هر یک به دشواری امکان‌پذیر است. با این وجود تحقیقات نشان می‌دهند که در بین این عوامل، عوامل آموزشی و فردی با ماهیت شناختی و اجتماعی، بیشترین تأثیر را بر موفقیت تحصیلی دارند (فولادی و همکاران، ۱۳۹۷) تحصیل در دانشگاه به-خصوص در رشته‌های گروه پزشکی، برای تعدادی از دانشجویان اعم از دختران و پسران همراه با نگرانی و فشار است. سازگاری، فرایندی پویا است که طی آن فرد سعی می‌کند تا بین آنچه که انجام می‌دهد و یا می‌خواهد انجام دهد و همچنین با آنچه که محیط و جامعه تقاضا می‌کند، توازن برقرار شود (سعادت، ۱۳۹۴) از جمله رویکردهایی

که ممکن است بر سازگاری تأثیر داشته باشد، رویکرد روان‌شناسی مثبت‌گرا است.

در مهر و موم‌های اخیر، رویکرد روان‌شناسی مثبت‌گرا، هدف نهایی خود را شناسایی سازه‌ها و شیوه‌هایی می‌داند که بهزیستی و شادکامی انسان را به دنبال دارند. از این رو، عواملی که سبب سازگاری هرچه بیشتر آدمی با نیازها و تهدیدهای زندگی شوند، بنیادی‌ترین سازه‌های مورد پژوهش این رویکرد به شمار می‌روند. تاب‌آوری یکی از این مفاهیم و سازه‌های بهنجار مورد توجه و مطالعه روان‌شناسی مثبت‌گرا است (می جونز، ۲۰۱۹). تاب‌آوری یعنی توان موفق بودن، زندگی کردن و خود را رشد دادن در شرایط دشوار (با وجود عوامل خطر) است. در واقع فرایند مقابله با رویدادهای مختل‌کننده، پر استرس یا چالش برانگیز زندگی است که افراد در مراحل مختلف زندگی کاری و تحصیلی خود با آن‌ها مواجه می‌شوند. تاب‌آوری فرایندی است که روان‌شناسان مثبت‌گرا مورد توجه قرار داده‌اند که به جای پرداختن به نابهنجاری‌ها و اختلال‌ها، بر توجه بیشتر به توانمندی‌ها و استعدادهای افراد تأکید دارد (بکمن، ۲۰۱۹).

سرزندگی تحصیلی به صورت توانایی برخورد با موانع و چالش‌های تحصیلی که در مسیر زندگی تحصیلی معمول هستند، تعریف شده است. دهقانی به نقل از مارتین و مارش مفهوم سرزندگی تحصیلی به عنوان روش بررسی واکنش‌های سازنده و مثبت برای انواع موانع تجربه شده به وسیله دانش‌آموزان در دوره جاری زندگی تحصیلی یا مدرسه از قبیل فشارهای امتحانات پر مخاطره، دریافت نمرات ضعیف و امثال آن، مطرح شده است. پرتواین و همکاران سرزندگی تحصیلی به پاسخ مثبت، اشاره دارد. سرزندگی تحصیلی، تاب‌آوری تحصیلی را در چارچوب زمینه روان‌شناسی مثبت منعکس می‌کند. بی‌علاقه‌گی، خستگی و فرسودگی تحصیلی (به عنوان نقطه مقابل سرزندگی تحصیلی) رابطه‌ی معکوسی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد (عباسی و همکاران، ۱۳۹۴).

واقعی کار بعد از فارغ التحصیلی نیز می‌باشند و با در نظر گرفتن این نکته که تا به حال ارتباط تاب‌آوری و موفقیت تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور بررسی نشده است؛ لذا این پژوهش با هدف بررسی و کشف بررسی رابطه تاب‌آوری و سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۸ که یکی از رشته‌های پر تنش علوم پزشکی می‌باشد، ترتیب داده شده است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی توصیفی مقطعی از نوع همبستگی است. در این مطالعه جامعه آماری مورد بررسی کلیه دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور بود که در حال حاضر در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ مشغول به تحصیل هستند. تعداد کل دانشجویان رشته پزشکی ۱۷۸۵ نفر می‌باشد که بر اساس فرمول کوکران ۳۱۶ نفر به عنوان حجم نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS بوده است که از شاخص‌های آمار توصیفی (درصد، میانگین، و انحراف استاندارد) و از شاخص‌های آمار استنباطی از آنجایی که توزیع داده‌های تمامی متغیرها نرمال تشخیص داده شده است. جهت بررسی متغیرها باید از آزمون پارامتری تی آزمودن مستقل و ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق استفاده شد. در ضمن P -value کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار در نظر گرفته شد.

جهت گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه تاب‌آوری تحصیلی (ARI) استفاده شد. این ابزار سنجش توسط ساموئلز در سال ۲۰۰۴ ساخته شد و در دو مطالعه مناسب بودن آن تأیید شد. سپس با گسترش مطالعه مقیاس تاب‌آوری تحصیلی در سال ۲۰۰۹ با همکاری وو به چاپ رسید. نسخه اصلی این پرسش‌نامه ۴۰ سؤال را شامل می‌شود. در ایران، این پرسش‌نامه توسط سلطانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۳) هنجاریابی شد. در هنجار ایرانی تعداد سؤالات

ساتلر (۲۰۱۹) در پژوهشی آستانه‌های تاب‌آوری و موفقیت تحصیلی در بین سطوح مختلف فقر نشان داد، احتمالاً فقر موجب عدم رشد فردی می‌شود. هرچند که برخی از کودکان قادر به غلبه بر فقر و نشان دادن تاب‌آوری هستند.

اورسینی (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان نیم‌رخ‌های انگیزشی و روابط آن‌ها با نیازهای روان‌شناختی اولیه، عملکرد تحصیلی، استراتژی‌های مطالعه، اعتماد به نفس و سرزندگی در دانشجویان دندانپزشکی در شیلی نشان داد، دانشجویانی که دارای انگیزه درونی بالایی هستند، بدون توجه به امتیازات انگیزشی کنترل شده، ویژگی‌های یادگیری بهتر را گزارش می‌دهند.

نوتا (۲۰۱۷) در یک مطالعه طولی پژوهشی با عنوان خودتنظیمی و موفقیت تحصیلی و تاب‌آوری نشان دادند، دانش‌آموزان می‌توانند، جنبه‌های شناختی، انگیزشی و رفتاری عملکرد تحصیلی خود را کنترل کنند. ارتباط بین استراتژی‌های خودتنظیمی دانش‌آموزان ایتالیایی در آخر دبیرستان و پیشرفت‌های تحصیلی با تاب‌آوری در سطح آموزش عالی مورد مطالعه قرار گرفت. آنان از برنامه یادگیری خودتنظیمی در حوزه‌های شناختی، انگیزشی و رفتاری در تحصیلات عالی استفاده کردند استراتژی خودتنظیمی شناختی سازمان‌دهی و تبدیل، ثابت می‌کند که پیش‌بینی‌کننده‌های قابل توجهی از نمرات دوره‌های دانشجویی در ایتالیایی، ریاضیات و موضوعات فنی در دبیرستان و در دوره متوسطه و معدل دوره پس از آن در دانشگاه است. استراتژی خودتنظیمی انگیزش خود عواقب ناشی از پیش‌بینی شدید مدارک دیپلم دبیرستان و قصد ادامه تحصیلات پس از دبیرستان بود.

با توجه به مأموریت دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور مبنی بر حرکت در جهت کارآمدی و بهره‌وری بیشتر و اینکه طبق شواهد، برخی ویژگی‌های شخصیتی از جمله تاب‌آوری افراد ضمن اینکه زمینه‌ساز موفقیت و سرزندگی تحصیلی در دوران تحصیل هستند؛ از عوامل و فاکتورهای مؤثر در موفقیت عملکرد حرفه‌ای و شغلی آنان در محیط

موفقیت تحصیلی: بر اساس معدل کل دانشجو در دوره تحصیل سنجیده می‌شود. (A: ۱۷_۲۰، B: ۱۷_۱۴، C: ۱۴_۱۲، D: زیر ۱۲)

یافته‌ها

جدول ۱ بیانگر این است که نمره کل تاب‌آوری با استفاده از ۲۹ گویه مورد بررسی قرار گرفته است. میانگین نمرات پاسخ‌گویان در این متغیر (تاب‌آوری) ۳,۴۹ و انحراف معیار آن ۰,۶۳ می‌باشد. کمترین نمره تاب‌آوری ۱,۶۲ و بیشترین مقدار آن ۵ می‌باشد. نمره کل سرزندگی تحصیلی با استفاده از ۹ گویه مورد بررسی قرار گرفته است. میانگین نمرات پاسخ‌گویان در این متغیر (سرزندگی تحصیلی) ۳,۳۵ و انحراف معیار آن ۰,۷۶ می‌باشد. کمترین نمره سرزندگی تحصیلی ۱,۲۲ و بیشترین مقدار آن ۵ می‌باشد. همچنین نمره کل موفقیت تحصیلی با استفاده از ۳۹ گویه مورد بررسی قرار گرفته است. میانگین نمرات پاسخ‌گویان در این متغیر (موفقیت تحصیلی) ۳,۶۱ و انحراف معیار آن ۰,۵۵ می‌باشد. کمترین نمره موفقیت تحصیلی ۱,۹۵ و بیشترین مقدار آن ۴,۹۰ می‌باشد.

این پرسش‌نامه به ۲۹ سؤال تقلیل یافته است که دارای سه عامل با عناوین مهارت‌های ارتباطی، جهت‌گیری آینده و مسأله‌محور/مثبت‌نگر می‌باشد. سامونلز (۲۰۰۴) پایایی نسخه ۴۰ سؤالی این پرسش‌نامه را محاسبه نمود. وی جهت برآورد این پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده کرد و ضریب پایایی (۰/۸۹) به‌دست آمد و هم‌چنین روایی سازه پرسش‌نامه نیز در پژوهش وی مطلوب ارزیابی شد.

پرسش‌نامه سرزندگی تحصیلی: مقیاس سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) که چهار گویه که در ایران توسط حسین چاری و دهقانی‌زاده در سال ۱۳۹۱ با توجه به فرهنگ ایرانی به ۹ گویه که بر اساس طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم افزایش یافت. در پژوهش خود پایایی مقیاس مذکور را ۰/۸۲ و ضریب باز آزمایی را ۰/۷۳ برآورد کردند. در پژوهش برای بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس استفاده کردند که ۰/۷۰ محاسبه گردید. پایایی ابزار فوق در پژوهش حاضر ۰/۷۶ به دست آمد.

جدول ۱۰. شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

متغیرهای تحقیق	تعداد نمونه	شاخص مرکزی		شاخص‌های پراکندگی		بازه نمرات	
		میانگین	واریانس	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره	
مهارت‌های ارتباطی	۳۱۶	۳,۶۸	۰,۵۶	۰,۷۵	۱	۵	
جهت‌گیری آینده	۳۱۶	۳,۳۱	۰,۶۳	۰,۷۹	۱,۳	۵	
مسأله‌محوری	۳۱۶	۳,۴۷	۰,۵۴	۰,۷۳	۱,۴۳	۵	
تاب‌آوری	۳۱۶	۳,۴۹	۰,۴۰	۰,۶۳	۱,۶۲	۵	
سرزندگی تحصیلی	۳۱۶	۳,۳۵	۰,۵۸	۰,۷۶	۱,۲۲	۵	
موفقیت تحصیلی	۳۱۶	۳,۶۱	۰,۳۰	۰,۵۵	۱,۹۵	۴,۹۰	

پرسشنامه‌های به‌کاربرده شده بر اساس داده‌های جمع‌آوری شده قابل قبول بوده و نتایج حاصل از این داده‌ها نیز قابل استناد و معتبر خواهد بود.

همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که آلفای کرونباخ تاب‌آوری (۰,۹۲۷)، سرزندگی تحصیلی (۰,۸۹۵) و موفقیت تحصیلی (۰,۹۴۲) بالاتر از ۰/۷ قرار دارد. لذا این‌گونه استنباط می‌شود که پایایی سؤالات

جدول ۲. نتایج معیار آلفای کرونباخ پرسشنامه‌های به‌کاربرده شده با نمونه ۳۱۶ نفری

متغیرها	تعداد نمونه	تعداد سؤالات	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha>0.7)
مهارت‌های ارتباطی	۳۱۶	۷	۰,۸۶۰

جهت‌گیری آینده	۳۱۶	۱۰	۰,۹۱۷
مسئله محوری	۳۱۶	۷	۰,۸۰۶
تاب‌آوری	۳۱۶	۲۹	۰,۹۲۷
سرزندگی تحصیلی	۳۱۶	۹	۰,۸۹۵
موفقیت تحصیلی	۳۱۶	۳۹	۰,۹۴۲
کل پرسش‌نامه	۳۱۶	۷۲	۰,۹۶۷

بنابراین سرزندگی تحصیلی در وضعیت بالای حد متوسط قرار دارند. به عبارتی دیگر افراد موجود در تحقیق بیشتر گزینه‌های بالایی (به سمت کاملاً موافقم) پرسش‌نامه را انتخاب کرده‌اند.

از آنجاکه سطح معناداری آزمون متغیر موفقیت تحصیلی (۱۹,۹۱۶) کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ درصد است، و میانگین موفقیت تحصیلی (۳,۶۱) از عدد ۳ بیشتر بوده پس وضعیت موفقیت تحصیلی متفاوت از میانگین است، همچنین حد بالا و حد پایین هر دو مقدار مثبتی به دست آمده؛ بنابراین موفقیت تحصیلی در وضعیت بالای حد متوسط قرار دارند. به عبارتی دیگر افراد موجود در تحقیق بیشتر گزینه‌های بالایی (به سمت کاملاً موافقم) پرسش‌نامه را انتخاب کرده‌اند.

در جدول ۳ با مشاهده سطح معناداری متغیر تاب‌آوری (۱۳,۶۹۴) کمتر از سطح خطای ۰/۰۵٪ و میانگین تاب‌آوری (۳,۴۹) بیشتر از عدد ۳ (حد وسط طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای)، نشانگر وضعیت تاب‌آوری متفاوت از میانگین است، همچنین حد بالا و حد پایین هر دو مقدار مثبتی به دست آمده؛ بنابراین تاب‌آوری در وضعیت بالای حد متوسط قرار دارند. به عبارتی دیگر افراد موجود در تحقیق بیشتر گزینه‌های بالایی (به سمت کاملاً موافقم) پرسش‌نامه را انتخاب کرده‌اند.

سطح معناداری متغیر سرزندگی تحصیلی (۸,۱۵۶) کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ درصد است، و میانگین سرزندگی تحصیلی (۳,۳۵) از عدد ۳ بیشتر بوده یعنی وضعیت سرزندگی تحصیلی متفاوت از میانگین است، همچنین حد بالا و حد پایین هر دو مقدار مثبتی به دست آمده؛

جدول ۳. شناسایی وضعیت متغیرها با استفاده از آزمون تی تست

متغیر	میانگین	مقدار آماره تی	سطح معناداری	اختلاف میانگین		بازه اطمینان ۹۵ درصدی اختلاف میانگین
				حد بالا	حد پایین	
تاب‌آوری	۳,۴۹	۱۳,۶۹۴	۰,۰۰	۰,۴۲	۰,۴۹	۰,۵۶
سرزندگی تحصیلی	۳,۳۵	۸,۱۵۶	۰,۰۰	۰,۲۶	۰,۳۵	۰,۴۳
موفقیت تحصیلی	۳,۶۱	۱۹,۹۱۶	۰,۰۰	۰,۵۵	۰,۶۱	۰,۶۸

در واقع تاب‌آوری موجب بهبود و افزایش نمرات موفقیت تحصیلی خواهد شد.

همچنین ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر سرزندگی و موفقیت تحصیلی برابر با مقدار ۰,۶۵۶ شده است و با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ می‌توان نتیجه گرفت که همبستگی معنی‌دار وجود دارد، در نتیجه فرض وجود ارتباط بین سرزندگی و موفقیت تحصیلی پذیرفته می‌شود. با توجه به مثبت بودن مقدار همبستگی برآورد شده می‌توان این‌گونه استنباط کرد که با افزایش نمرات تاب‌آوری، نمرات موفقیت تحصیلی افزایش خواهد داشت.

همچنین ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر تاب‌آوری و موفقیت تحصیلی برابر با مقدار ۰,۸۰۴ شده است و با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۰ می‌توان نتیجه گرفت که همبستگی معنی‌دار وجود دارد، در نتیجه فرض وجود ارتباط بین تاب‌آوری و موفقیت تحصیلی پذیرفته می‌شود. با توجه به مثبت بودن مقدار همبستگی برآورد شده می‌توان این‌گونه استنباط کرد که با افزایش نمرات تاب‌آوری، نمرات موفقیت تحصیلی افزایش خواهد داشت.

پیشایندها و مؤلفه‌های آن و اورسینی (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان نیم‌رخ‌های انگیزشی و روابط آن‌ها با نیازهای روان‌شناختی اولیه، عملکرد تحصیلی، استراتژی‌های مطالعه، اعتماد به نفس و سرزندگی در دانشجویان دندان پزشکی همسو و هماهنگ بود.

در فرض دیگر به دنبال همبستگی بین تاب‌آوری تحصیلی از نظر مسأله محوری با موفقیت تحصیلی بودیم. بررسی ضریب اثر مسأله محوری بر موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز نشان می‌دهد که این ضریب مسیر (۰,۲۸۲) در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است؛ یعنی مسأله محوری بر موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز تأثیر معناداری دارد. با عنایت به این مهم که مقدار ضریب مسیر استاندارد شده مثبت برآورد شده، می‌توان این‌گونه برداشت نمود که، با افزایش یک انحراف استاندارد در مسأله محوری، موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز به‌اندازه ۰,۲۸۲ انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت. در واقع مسأله محوری موجب بهبود و افزایش موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز خواهد شد. نتایج این فرضیه با یافته‌های سلیمانی (۱۳۹۷)، اکبری لاکه، افتخارزاده و خداکریم (۱۳۹۶)، فتحی و جمال آبادی (۱۳۹۶)، همتی و غفاری (۱۳۹۵)، قدم‌پور و منصوری (۱۳۹۵)، سعادت (۱۳۹۴)، خرم و جباری (۱۳۹۴)، ساتلر (۲۰۱۹)، رودریگویز (۲۰۱۸)، نوتا (۲۰۱۷)، میلنی (۲۰۱۶)، دلستری (۲۰۱۶)، دنیسی زویل (۲۰۱۶) و پازساندین (۲۰۱۴) همسو و هماهنگ بود.

پیشنهادات

پیشنهاد می‌شود این پژوهش در دانش‌آموزان پسر و یا دانش‌آموزان سایر پایه‌ها و مقاطع تحصیلی صورت گیرد تا در تعمیم نتایج و تأثیر این روش بتوان با اطمینان بیشتری بحث کرد.

سرزندگی، نمرات موفقیت تحصیلی نیز افزایش خواهد داشت. به عبارتی دیگر سرزندگی موجب بهبود و افزایش نمرات موفقیت تحصیلی خواهد شد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف انجام پژوهش حاضر رابطه تاب‌آوری و سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال ۱۳۹۸ بود. در فرض ارتباط تاب‌آوری تحصیلی با موفقیت تحصیلی، (سطح معناداری تاب‌آوری تحصیلی (۰,۱۳۶) با ۰,۰۰۵ و کمتر از سطح خطای ۰,۰۵)، تاب‌آوری تحصیلی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز (۰,۶۳۵) تأثیر معنادار دارد ($p < 0.05$). در واقع تاب‌آوری تحصیلی موجب بهبود و افزایش موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز خواهد شد.

نتایج به دست آمده با یافته‌های سلیمانی (۱۳۹۷)، اکبری لاکه، افتخارزاده و خداکریم (۱۳۹۶)، بهشتی، فتحی و جمال آبادی (۱۳۹۶)، ساتلر (۲۰۱۹) رودریگویز (۲۰۱۸) نوتا (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان خود تنظیمی و موفقیت تحصیلی و تاب‌آوری، میلنی (۲۰۱۶) همسو و هماهنگ بود.

همچنین در خصوص ارتباط متغیر سرزندگی تحصیلی با موفقیت تحصیلی سطح معناداری متغیر سرزندگی تحصیلی (۰,۲۲۷) برابر با ۰,۰۰۵ و کمتر از سطح خطای ۰,۰۵ بیانگر این است که سرزندگی تحصیلی موجب بهبود و افزایش موفقیت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز خواهد شد.

داده‌های کسب شده با یافته‌های فولادی، کجیاف و قمرانی (۱۳۹۷) در اثربخشی آموزش سرزندگی تحصیلی بر موفقیت تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر، ابراهیمی بخت، یاراحمدی و اسدزاده (۱۳۹۷)، اثربخشی برنامه آموزشی سرزندگی تحصیلی بر عملکرد تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و سرزندگی تحصیلی، اکبری مؤید (۱۳۹۶)، سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان و

British Journal of Educational Psychology, vol.48, pp. 127-147.

Bruijn, A 2019, Importance of aerobic fitness and fundamental motor skills for academic achievement, *Psychology of Sport and Exercise*, Vol.43, Pp.200-209.

Carroll, JB 1963, A model of school learning, *Teachers College Record*, vol.64, pp.723-733.

Christopher F, David RH, Christie VB, et al 2017, Does psychological resilience buffer against the link between the 5-HTTLPR polymorphism and depression following stress, *Physiology & Behavior*, Vol.180, Pp.53-59.

Comerford J, Batteson T, Tormey, R 2015, Academic buoyancy in second level schools: insights from Ireland, *Journal of Social and Behavioral Sciences*, vol.197, pp.98-103.

Corwin, S 2019, When Do Mastery and Performance Goals Facilitate Academic Achievement?, *Contemporary Educational Psychology*, In press, accepted manuscript, Available online 18 July 2019, Article 101795.

Delestre, N 2016, Resiliency: Factors Affecting Academic Achievement.

Denise Zuill, Z 2016, The Relationship Between Resilience and Academic Success Among Bermuda Foster Care Adolescents, *Walden University*, Pp 1-125.

Duijn M, Rosenstiel IV, Schats W, et al 2011, Vitality and health: a lifestyle programmer for employees, *European Journal of Integrative Medicine*, vol.3, pp.97-100.

Eric C, Meyer AK, Nathan A, et al 2019, Predictors of lower-than-expected posttraumatic symptom severity in war veterans: The influence of personality, self-reported trait resilience, and psychological flexibility, *Behaviour Research and Therapy*, Vol.113, pp.1-8.

پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌گران اثربخشی سرزندگی تحصیلی را با روش‌های دیگر مانند آموزش خودتنظیمی، آموزش مهارت‌های مطالعه و یادگیری و غیره مقایسه کنند.

در صورت آموزش مهارت‌های تاب‌آوری، استفاده از پیگیری‌های طولانی‌مدت می‌تواند پیشنهاد پژوهشی مناسبی باشد تا بتوان دربارۀ تداوم تأثیر سرزندگی تحصیلی با اطمینان بیشتری بحث کرد.

همچنین روان‌شناسان و مشاوران مدارس می‌توانند از این روش برای بهبود ویژگی‌های تحصیلی مثبت (به‌خصوص موفقیت تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی) دانش‌آموزان به‌ویژه دانش‌آموزان دختر استفاده کنند.

References

Alva, S 1991, Academic invulnerability among mexican-american students: the importance of protective and resources and appraisals, *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, vol.13, pp. 18-34.

Asarta CJ, Schmidt, JR 2017, Comparing student performance in blended and traditional courses: Does prior academic achievement matter?, *The Internet and Higher Education*, vol.32, no.1, pp.29-38.

Backmann, J 2019, Personality factors, student resiliency, and the moderating role of achievement values in study progress, *Learning and Individual Differences*, Vol,72, Pp.39-48.

Baysan A, Gul D, Ayse B, et al 2018, Traumatic growth and psychological resilience status of female victims of violence inpatients in a district psychiatric hospital, *Archives of Psychiatric Nursing*, Vol,32, no.4, Pp.568-573.

Bean J, Eaton, SB 2001, The psychology underlying successful retention practices, *Journal of College Student Retention*, vol.3,no.1, pp. 73-89.

Bennett, SN 1978, Recent research on teaching: A dream, a belief, and a model,

- González IC, Balaguer, I 2019, Exploring the Role of Resilience and Basic Psychological Needs as Antecedents of Enjoyment and Boredom in Female Sports, *Revista de Psicodidáctica (English ed.)*, Vol.24, no.2, Pp.131-137.
- Graeme D, Fang Yang, S 2017, Stress, resilience and psychological well-being in Chinese undergraduate nursing students, *Nurse Education Today*, Vol. 49, pp. 90-95.
- Gro M, Sandal 2018, Chapter 6: Psychological resilience, *Space Safety and Human Performance*, pp. 183-237.
- Haertel GD, Walberg HJ, Weinstein, T 1983, Psychological models of educational performance: A theoretical synthesis of constructs, *Review of Educational Research*, vol.53, pp. 75-91.
- Holland, JL 1997, Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments (3rd ed.). Odessa, FL: *Psychological Assessment Resources*.
- Julia C, Poole, Keith S, Dobson, D P 2017, Anxiety among adults with a history of childhood adversity: Psychological resilience moderates the indirect effect of emotion dysregulation, *Journal of Affective Disorders*, Vol. 217, pp. 144-152
- Fasli Sidheek KP, Veena A, Satyanarayana, HR 2017, Using the Kannada version of the Connor Davidson Resilience Scale to assess resilience and its relationship with psychological distress among adolescent girls in Bangalore, India, *Asian Journal of Psychiatry*, Vol.30, Pp. 169-172
- Karahoca D, Karahoca A, Karaoglu, A et al 2010, Evaluation of web based learning on student achievement and achievement motivation in primary
- Meulen E, Marc JPM, Veldhoven, PG, et al 2019, Stability of psychological resilience of police officers: A three-wave latent class analysis, *Personality and Individual Differences*, Vol.144, pp. 120-124.
- Meulen E, Velden PG, Ilaria S, et 2018, Predictive value of psychological resilience for mental health disturbances: A three-wave prospective study among police officers, *Psychiatry Research*, Vol.260, pp. 486-494
- Fabio, M 2019, Building on Resiliencies of Refugee Families, *Pediatric Clinics of North America*, Vol.66, no.3, Pp.655-667.
- Frederick R, Walker KP, Carnevali L, et al 2017, In the search for integrative biomarker of resilience to psychological stress, *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, Vol.74, pp.310-320
- Freilich R, Shechtman, Z 2010, The contribution of art therapy to the social, emotional, and academic Adjustment of children with learning disabilities, *The Arts in Psychotherapy*, vol.37, no.4, pp. 97-105.
- Fullarton, S 2002, Student engagement with school: Individual and school-level influences longitudinal surveys of Australian youth, *Research Report No, LSAY-27*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 470 798).
- Glaser, R 1976, Components of a psychological instruction: Toward a science of design, *Review of Educational Research*, vol.46, pp. 1-24.
- Verner GH, Epel E, Lahti-Pulkkinen M, et al 2019, Maternal psychological resilience during pregnancy and fetal cellular aging, *Psychoneuroendocrinology*, In press, corrected proof, Available online 17 July 2019

- Journal of Surgical Education*, Vol.75, no.6, pp. 1441-1451.
- Ángeles M, León G, Rafael A, et al 2019, Resilience as a protective factor in pregnancy and puerperium: Its relationship with the psychological state, and with Hair Cortisol Concentrations, *Midwifery*, Vol.75, pp.138-145.
- Martin, AJ 2014, Academic buoyancy and academic outcomes: towards a further understanding of students with attention deficit/hyperactivity disorder (ADHD), students without ADHD, and academic buoyancy itself, *British Journal of Educational Psychology*, vol.84, no.1, pp. 86-107.
- Martin A, Marsh, HW 2008, Academic buoyancy: towards an understanding of students' everyday academic resilience, *Journal of School Psychology*, vol.46, pp.53-83.
- Martin AJ, Marsh, HW 2008, Academic buoyancy: towards an understanding of students' everyday academic resilience, *Journal of School Psychology*, vol.46, pp.53-83.
- Matthew S, Herbert DW, Leung, JO, et al 2018, Race/ethnicity, psychological resilience, and social support among OEF/OIF combat veterans, *Psychiatry Research*, Vol.265, pp.265-270
- May Jones, S 2019, Social support and high resilient coping in carers of people with dementia, *Geriatric Nursing*, In press,
- Meyer, J 2019, Expectancy value interactions and academic achievement: Differential relationships with achievement measures, *Contemporary Educational Psychology*, Vol.58, pp.58-74.
- school computer courses, *Journal of Social and Behavioral Sciences*, vol.2, pp.5813-5819.
- Kelsey M, Hassevoort 2018, Relational memory is associated with academic achievement in preadolescent children, *Trends in Neuroscience and Education*, Vol.13, pp. 8-16
- Kim, J 2019, Transitory prices, resiliency, and the cross-section of stock returns, *International Review of Financial Analysis*, Vol.63, pp.243-256.
- Suzuki K, Hiratani M, Mizukoshi N, et al 2018, Family resilience elements alleviate the relationship between maternal psychological distress and the severity of children's developmental disorders, *Research in Developmental Disabilities*, Vol.83, pp.91-98
- Lester J, Leonard JB, Mathias, D 2013, Transfer student engagement: Blurring of social and academic engagement, *Community College Review*, vol.41, no.3, pp.202-222.
- Lester J, Leonard JB, Mathias, D 2013, Transfer student engagement: Blurring of social and academic engagement, *Community College Review*, vol.41, no. 3, pp.202-222.
- Liang S, Jiangzhou S, Dongtao W, et al 2019, Recover from the adversity: functional connectivity basis of psychological resilience, *Neuropsychologia*, Vol.122, pp. 20-27.
- Lidija B, McGrath, Adrienne H, 2019, Psychological resilience: Significance for pediatric and adult congenital cardiology, *Progress in Pediatric Cardiology*, In press, corrected proof, Available online 14 July 2019, Article 101129.
- Linda, H 2018, Resident Vitality in 34 Programs at 14 Academic Health Systems: Insights for Educating Physicians and Surgeons for the Future,

Orisini, CA 2018, Motivational profiles and their relationships with basic psychological needs, *academic performance, study strategies, self-esteem, and vitality in dental students in Chile*. J Educ Eval Health Prof. 2018 Apr 19;15:11. doi: 10.3352/jeehp.2018.15.11. eCollection 2018.

Paz Sandín, M 2014, Beyond Compulsory Schooling: Resilience and Academic Success of Immigrant Youth, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 132, pp. 19-24.

Milne, T 2016, Integrated systematic review on educational strategies that promote academic success and resilience in undergraduate indigenous students, *Nurse Education Today*, Vol.36, pp.387-394.

Nota, L 2017, Self-regulation and academic achievement and resilience: A longitudinal study, *International Journal of Educational Research*, Vol.41, no.3, pp. 198-215.

Relation between Educational Resilience and Vitality with Academic Success within Students at Ahvaz University of Medical Sciences

Mohammad Reza Heidarimamaghani: M.A., Educational Management Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Mohammad Hosseinpour*: Associate Professor, Educational Management Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Abstract: The purpose of this study was to investigate the relationship between resilience and academic vitality with academic achievement in medical students of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2019. So the present study was a cross-sectional descriptive study. The study population was all students of Jundishapur University of Medical Sciences studying in the academic year 1397-98; besides, the total number of medical students was 1785 that just 316 students were selected by cluster random sampling based on Cochran formula. Moreover, research instruments were Samuels Academic Resiliency Questionnaire (2004), Martin and Marsh Academic Activity Scale (2006) and the Academic / Academic Success Questionnaire (Wells, 2010). Pearson correlation and spss software version 24 were used for analysis as well; and significance was considered 0.05. Accordingly, the results revealed academic resiliency was associated with academic achievement; academic vitality with academic success; academic resilience in terms of communication skills, orientation and problem-orientation were in relationship with academic achievement of medical students at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences.

Key words: Resiliency, Academic Life, and Academic Success.

*Corresponding author: Associate Professor, Educational Management Department, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.

Email: hosseinpour6@yahoo.com